

PAS VERSCHENEN

Jonathan Franzen: Vrijheid. Uitg. Prometheus, € 19,95.

In 2001 brak de Amerikaanse auteur Jonathan Franzen (1959) in eigen land en internationaal door met de roman 'De correcties', zijn derde. Hij mengde de moeilijkheden binnen een 'gevoon' gezin, bestaande uit oudere ouders en opgegroeide kinderen, met de wereldpolitiek, schreef een en ander gedetailleerd, sterk invoelend en soms wat protserig op. Zijn nieuwe roman heet 'Vrijheid'. Deze keer draait het wederom hoofdzakelijk om een gezin. De ouders zijn Walter en Patty Berglund en ze hebben twee kinderen: zoon Joey en dochter Jessica. Hoewel Franzen weer van alles en nog wat overhoop haalt - het boek loopt van grofweg 1960 tot nu en politiek, milieu en cultuur uit deze hele periode komen uitgebreid aan de orde - biedt hij in de eerste plaats toch vooral amusement.

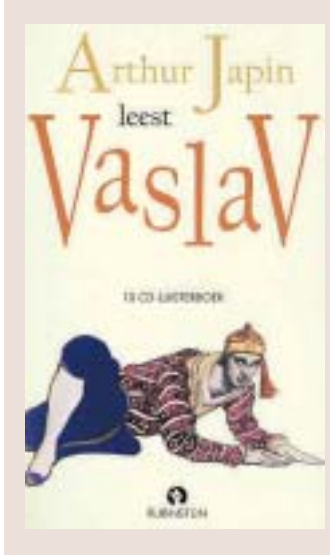
Adriaan van Dis: Tikkop. Uitg. Augustus, € 17,90.

In de nieuwe roman van Adriaan van Dis belandt hoofdpersoon Mulder in Zuid-Afrika, in een dorp, ergens aan de kust. Hij is door zijn oude vriend Donald 'uitgenodigd om met het nieuwe Zuid-Afrika kennis te maken'. Mulder en Donald delen een gemeenschappelijk verleden. In de jaren zeventig hebben ze zich vanuit Parijs ingezet voor de strijd tegen apartheid in Zuid-Afrika. Nu ontfermen ze zich over een jongen die verslaafd is aan tik, een drug die kwalijke gevolgen kan hebben in je hoofd.

BEST VERKOCHT

- 1 - (1) - Esther Verhoef - Déjà vu
- 2 - (1) - Tatiana de Rosnay - Haar naam was Sarah
- 3 - (-) - Lea Laasner & Hugo Stamm - Ik was pas dertien
- 4 - (-) - Karin Slaughter - Ongezien. Ivm Uitg. Cargo tien jaar
- 5 - (9) - Paulo Coelho - De beschermer
- 6 - (-) - Elizabeth Gilbert - Eten, bidden, beminnen. Filmeditie
- 7 - (3) - Elena Forbes - Sterf met mij
- 8 - (2) - Stieg Larsson - Gerechtigheid
- 9 - (5) - Stieg Larsson - Mannen die vrouwen haten
- 10 - (4) - Stieg Larsson - De vrouw die met vuur speelde

LUISTERBOEK

Arthur Japin: Vaslav. Uitg. Rubin-stein, € 29,95. Voorgelezen door de auteur. ★★★★★

Veel zalvende woorden

Het luisterboek 'Vaslav' van Arthur Japin is tegelijk met de papieren roman verschenen, iets wat steeds vaker gedaan wordt de laatste tijd. Soms biedt dat interessant vergelijkingsmateriaal. Wat werkt beter: woorden op papier of het gesproken woord? In dit geval zou dat wel eens in het voordeel van het luisterboek kunnen uitvallen. Japin staat erom bekend dat hij alles graag gedetailleerd beschrijft. Dat doe hij in deze roman over de wereldberoemde danser Vaslav Nijinski ook. Maar Japins haast zalvende stem zorgt ervoor dat dit soort beschrijvingen soms haast als poëzie klinken. Daardoor worden scènes als die van Vaslav en zijn bediende Peter in de trein een filmisch geheel. Japin beschrijft Nijinski als een groot kind dat vol verwondering naar de wereld keek. Hoe beroemd hij ook was, Vaslav Nijinski was niet gelukkig. De minnaar die hij opzij had gezet na zijn besluit om te gaan trouwen was wraakzuchtig, zijn vrouw wilde altijd meer en de wereld was verrot in zijn ogen. HANNEKE VAN DEN BERG

De zanger die ook dichter blijkt. Countertenor Sytse Buwalda viert dit najaar zijn 25-jarig jubileum als zelfstandig zanger en hij presenteert zijn debuutbundel. Dertig verzen die vaak vrolijk zijn, maar ook uit het leven gegrepen. En dat kent zware tijden. 'Mijn naam is Boom' verschijnt deze week.

Sytse Buwalda (Zuiderwoude - 1966) trad op over de hele wereld en altijd was er wel even tijd voor de natuur, voor de bomen. Veel van zijn gedichten ademen een vrijmoedig geloof in een hogere macht. „Ik ben de bundel begonnen met het scheppingsverhaal gezien door de ogen van een acacia. En daarna het gedicht 'Appelboom'. De werktitel was 'Eva's wraak'. Ha ha, Eva die de appelboom omhakt. Ik hou wel van een twist, meestal komt die vrij snel als ik ga schrijven. Vaak begin ik dan met het laatste vers."

Maar er is ook somberheid. Buwalda: „Als kind ben ik heel erg misbruikt. Dat heeft diepe littekens nagelaten. Sinds mijn elfde heb ik een eetstoornis. Dat lees je weer in het gedicht over die anorexia-iep. Ik veranderde, als tiener was ik transgender, heel vrouwelijk, ging met make-up de straat op. Stond ik met een baard van twee dagen bij de bakker en zeiden ze, 'dag mevrouw'. Vandaar ook dat gedicht over de goudenregen die een travestiet blijkt te zijn. Dat heb ik overigens inmiddels ver achter me gelaten. 'Mijboom' is eigenlijk het verhaal van mijn leven. Het is ook het laatste gedicht dat ik schreef en ik vond dat heel moeilijk. Het zit veilig ingebed tussen twee bomen die me heel dierbaar zijn: de iep die ik zag vanuit mijn slaapkamer raam in Zuiderwoude en de Duitse den die nu in mijn achtertuin in Zwolle staat."

Mijboom

De kroon in bonte kleuren fel, Met wit en zwart doorspekt, Een hemels vuur met vonken hel, Spiernakend en bedekt;

Geroofd onschuld, bitter kruid In rauwe wonden rood, Verstomd door ontucht, stemgeluid Herrezen uit de dood;

Veerkrachtig als het gouden riet, Gemerkt door levensbrand, De ogen droog gehuild, verdriet Verblind door schade en schand';

Een ranke stam vol levenslust, Vezier met open blik, Een ziel door hemelslicht gekust, De Mijboom: dat ben ik.

Buwalda: „Dat misbruik is een wezenlijk onderdeel van mijn bestaan. Ik ben uitgegroeid tot een goed mens en ben heel blij met wie ik ben. Mijn beste vriend is psychotherapeut. Hij zegt: je moet dingen een plek geven, maar je kunt het nooit wegdrukken. Het zal bij vlagen de aandacht vragen. Ik heb hele

Sytse Buwalda.

nare dingen meegemaakt, maar ik ben er mee klaar, het is verleden tijd. En hoe wrang misschien ook, het leidt toch tot iets goeds: het misbruik is een onderdeel van mijn levenservaring. Ik kan daarmee weer mensen helpen die ook zo iets hebben meegemaakt." Toch is de bundel zeker niet zwartgallig. „Er zitten ook verzen tussen die gewoon lekker vrolijk wegleggen. In veel van de gedichten zit een stuk van mezelf", lacht hij. En ze zijn heel

toegankelijk. „Zelf noem ik het verzen, ik heb niet zoveel pretenties." Uit zijn gedichten spreekt een grote liefde voor de kunst waarden Buwalda's de buurt. Niet in de laatste plaats de eerste Nederlandse dichter des vaderlands Gerrit Komrij, die met Sytse samenwerkte in de theaterproductie 'De zeven hoofdzonden van Jeroen Bosch' van Camerata Trajectina. In zijn voorwoord schrijft Komrij: 'Hij zong, ik kraste. Ik verschilde in niets van de raaf, hij vertegen-

Onderdeel van het programma zijn de gedichten, op muziek gezet door Daan Manneke en Paul Prenen. Zijn broeders in de kunst waarden Buwalda's de buurt. Niet in de laatste plaats de eerste Nederlandse dichter des vaderlands Gerrit Komrij, die met Sytse samenwerkte in de theaterproductie 'De zeven hoofdzonden van Jeroen Bosch' van Camerata Trajectina. In zijn voorwoord schrijft Komrij: 'Hij zong, ik kraste. Ik verschilde in niets van de raaf, hij vertegen-

ROMAN

Vonkje wordt een allesomvattend vuur

A.B. Yehoshua: Vriendschappelijk vuur. Uitg. Wereldbibliotheek, € 24,50. ★★★★★

Het is Chanoeka, het Israëli-sche lichtjesfeest, waarbij iedereen het liefst zoveel mogelijk bij zijn familie is om een eeuwenoude overwinning op onderdrukters te vieren. Uitgerekend in die week wordt de zestigjarige ingenieur en liftenontwerper Amots Jari in de steek gelaten door zijn vrouw Daniëlla.

Ze vertrekt op een bedevaart naar haar zwager in Tanzania, om samen met hem te rouwen om haar gestorven zuster. Jirmi, vernoemd naar de profeet Jeremia, heeft zich diep in Afrika teruggetrokken en zich aangesloten bij een expeditie die op zoek is naar bewijzen dat de eerste mens in Afrika rondliep. Als Daniëlla hem bij aankomst een tas met kranten en een pakje Chanoeka-kaarsen overhandigt, gaat hij die onmiddellijk in het vuur. Hij is niet enkel een weduwnaar, maar ook een be-roofde vader: enkele jaren voor de dood van zijn vrouw stierf zijn zoon door 'vriendschappelijk vuur'. Sindsdien wil hij niets meer met Israël te maken hebben.

Kinderen

Intussen rent Amots thuis in Tel Aviv heen en weer tussen zijn werk en zijn familieleden: zijn zoon, die door het leger wordt vastgehouden omdat hij verschillende oproepen heeft genegeerd; diens bedragschone vrouw die overal druk mee is, behalve met haar kinderen, die Amots te pas en te onpas dient op te vangen; zijn hoopbejaard

vader die hem dwingt de geheime lift van een oude liefde te inspecteren. En dan wordt hij ook nog voortdurend op zijn nek gezeten door de bewoners van een flat die geterroriseerd worden door het gehuil van de wind in hun liftschachten.

A.B. (Abraham) Yehoshua (1936), een van Israëls meest vooraanstaande schrijvers die soms zware kritiek op zijn vaderland niet schuwt, weeft beide, op het eerste gezicht niet onverenigbare verhaallijnen in zijn roman 'Vriendschappelijk vuur' op kalme maar dwingend wijze in elkaar. Er gebeurt eigenlijk bar weinig, maar daar gaat het in dit verhaal ook niet om: we bevinden ons in de nasleep van een drama dat al achter de rug is - het enige schot in het verhaal is al gelost -, en zien hoe de verschillende leden van n familie hier ieder op eigen wijze mee omgaan; tegelijkertijd is de oorlog in Israël en

woordigde nog altijd de serafijnen. Maar ik stond met hem op hetzelfde toneel. Ik logeerde in de hemel. . . . Nu mag ik niet alleen met Sytse Buwalda op dezelfde planken, maar ook nog in één boekje staan. Want hij blijkt wel een dubbeltalent.' JOOST REIJNDERS

'Mijn naam is Boom'. Verzen van Sytse Buwalda. Met illustraties van Miriam Fleuren en een voorwoord van Gerrit Komrij. Uitg. Scriptum; € 19,95.

Maria Goos schrijft scenario voor 'Jagtlust'

Maria Goos werkt aan een scenario voor een speelfilm, die gebaseerd is op het boek 'Jagtlust' van schrijfster Annejet van der Zijl. Dat wordt meld in het vrouwenblad Esta, dat volgende week verschijnt. Van der Zijl debuteerde in 1998 met 'Jagtlust'.

Het Gooise landhuis Jagtlust gold in de jaren vijftig en zestig als de meest spraakmakende en tot de verbeelding sprekende artistieke broedplaats van Nederland. Middelpunt was de onlangs overleden dichters Fritzen Harmens van der Beek. Bewoners en vaste gasten waren onder andere Remco Campert, Gerard Reve en Cees Nooteboom. 'Jagtlust' is het derde boek van Annejet van der Zijl dat wordt verfilmd. Anna, over Annie M.G. Schmidt, werd vorig jaar tot zedelijke televisierie bewerkt en de film 'Sonny Boy' gaat in januari in première.

De beoogd regisseur van Jagtlust is Johan Timmers, met wie Goos ook de film Vreemd bleed maakte die momenteel in de bioscopen draait.

Ik ben niet beroemd geboren. Ik weet hoe het leven is als een bekende én als een onbekende persoon. Het maakt niet veel verschil, het leven is evengoed mooi. (Ex-topmodel, mode-icoon en presentatrice Alexa Chung in 'Officiel')

BOEKENRECENSIES

FICTIE

Jamal Ouariachi: De vernietiging van Prosper Morel. Uitg. Querido, € 19,95. ★★★★★

Karakterloze hoofdpersoon

'Less is more', die gevleugelde uitspraak (van architect Mies van der Rohe) zou Jamal Ouariachi ter harte moeten nemen. In zijn debuut 'De vernietiging van Prosper Morel', waarin de fictieve architect Remco Haak (flauwe woordspeling) een belangrijke rol speelt, laat hij het verhaal bezwijken onder een woordenstroom waarin alles tot achter de komma wordt uitgelegd en nog maar eens toegelicht. Al op een kwart van de roman hangt de lezer amechtig in de touwen om daar pas tweehonderd pagina's later weer uit op te veren, als het verhaal eindelijk een verrassende, zij het weinig geloofwaardige wending neemt. De Prosper Morel uit de titel is een succesvolle Amsterdamse psychotherapeut. Dan laat een vriendin vier bestaan hij zich amper herinnert, hem een doos vol dagboeken na. Het lezen van deze neuzelige navelstaarderij, door Ouariachi uitvoerig geciteerd, brengt hem hevig van zijn stuk. Waarom blijft vaag. Maar geleidelijk begint hij zijn vrouw en zijn praktijk te verwaarlozen en verloedert zienderogen. Een daarna in onmacht aan een verlaafde cliënt gegeven advies pakt dramatisch uit en vanaf dat moment vrees hij ontmaskering. Zijn vriend, de wereldberoemde architect Remco Haak, chanteert hem daar handig mee en dwingt hem tot een gruwelijke daad. Een verhaal opbouwen, dat kan Ouriachi wel en het levendig opschrijven gaat hem ook goed af. Maar negens wordt de noodzaak van dit verhaal duidelijk. Het verhaal roept nergens ontroering op, de hoofdpersoon is niet meer dan een karakterloze lammlul. SONJA DE JONG

FICTIE

Jan Willem Smeets: Leugens en lotgenoten. Uitg. Ailantus, € 17,95. ★★★★★

Indische 'anders zijn' prachtig beschreven

Jan Willem Smeets (Leiden, 1936) mogen we gerust een laatbloeiër noemen. Maar wat maakt dat uit? Helemaal niets, want zijn roman 'Leugens en lotgenoten' heeft weliswaar een paar kleine gebreken, maar is desondanks een aanbevelenswaardig pareltje. Eerst even de gebreken, dan hebben we dat maar gehad. Smeets grossiert in bijzinnen die hij tussen haakjes en gedachtestreepjes plaatst. Al lezend gaat dat irriteren. Jammer is ook dat hij geregeld op zijn toetsenbord het vraagtekens niet vindt om een vraag af te sluiten. En het eind van het boek is niet helemaal gelukt. Het verhaal loopt daar een beetje weg. Gelukkig staat daar meer dan genoeg positiefs tegenover. Smeets beschrijft het wedervaren van enkele in Indië geboren Nederlanders die op zeker moment in Hilversum verzeilen, en hij heeft er een ongelooflijk spannend verhaal van gemaakt. Misschien nog wel belangrijker is dat het Smeets beter dan andere auteurs is gelukt te verwoorden wat het voor Indische mensen betekende na 1945 in Nederland te belanden. Het 'anders zijn' heb ik nog nooit zo goed verwoord gezien. Smeets weet waarover hij schrijft. Zelf is hij in Nederland geboren, al heel jong naar Nederlands-Indië verhuisd, in een Japans kamp beland en uiteindelijk weer naar Nederland gereisd. Van veel Indische mensen kennen we de verhalen die door het schier eindeloze geklaag beginnen te vervelen. Bij Smeets is dat heel anders. RONALD FRISART

JEUGD

Lane Smith: 'Het is een boek'. Uitg. Lemniscaat, € 11,95, vanaf zes jaar. ★★

Leuk idee, maar 't werkt niet

Met een uitstekend idee kun je toch de plank mislaan, zo blijkt. De Amerikaanse illustrator Lane Smith had een op zich briljante ingeving. In 'Het is een boek' slaat hij een brug tussen het 'ouderswets' papieren boek en het digitale tijdperk, waarin steeds meer kinderen via de computer informatie zoeken en niet meer in boeken. Aap is rustig een boek aan het lezen als Ezel er aan komt. Ezel begrijpt niet wat Aap daar in zijn hand heeft. 'Hoe scroll je naar beneden? Kan je ermee bloggen?', vraagt hij aan Aap. De lezende Aap blijft lange tijd onverstaanbaar antwoorden met 'Ne, het is een boek', maar Ezel snapt er helemaal niets van. Hoe kun je iets leuk vinden waar je helemaal niets mee kunt doen? Uiteindelijk geeft Aap het boek aan Ezel zodat deze zelf kan zien wat je ermee kunt. Gevolg? Aap krijgt het boek niet meer terug. 'Als ik klaar ben, stop ik 'm in de oplader', roept Ezel. Nogmaals: het is een leuk idee en het boek heeft prachtige illustraties. Maar in dit boek sluiten tekeningen, tekst en bedoeling niet goed op elkaar aan en dat begint na enkele pagina's te wringen. Het is qua vorm een prentenboek met simpele, grof getekende illustraties, geschikt voor jonge kinderen die bijna of niet kunnen lezen. En ja, deze kinderen hebben al computerervaring sinds de kleuterschool. Maar op een laag niveau. Ze kunnen een muis bedienen, klikken en ook wel een beetje scrollen. Maar een zesjarige weet echt niet wat bloggen, twitteren, Wi-Fi of een gebruikersnaam is. En daardoor slaat de humor grote deels dood. HANNEKE VAN DEN BERG